

Din diňe «dinmi»?

Category: Kitapcy, Medisina, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Din diňe "dinmi"? DIN DIÑE «DINMI»?

Islandik dini ynanç jemgyýeti tertibe salmak, gündelik durmuşa gowy adam boljak bolma ülnülerini ýerleşdirmek, azda-kände adalaty berkarar etmek üçin ösdi, özgerdi, kämilleşdi. Hususanam ýekehudaýly dinler esasan jemgyýetdäki adalatsyzlyga garşy gozgalaňa wekilçilik etdi.

Faraona garşy giden Musanyň obrazy Anadoly halk aýdymalarynyň temasy boldy.

Faraonlaryň gaýtalanma-uýgunlaşma mümkinçiligi hemişe göz gamaşdyryp geldi.

Jemgyýetçilik agalygyny gazanan dinlere uýgunlaşan ketdeler hut diniň özüni «ele salyp», dinleri öz agalyklarynyň serişdesine öwürmäge başlady.

Şol sebäpli günü güýçliň dini bilen garybyň dininiň arasynda hemişe tapawut boldy.

Karl Marksyň «Din halklaryň tirýegidir» sözi köplenç diniň jemgyýetleri uklatmak, köşeşdirmek üçin aýdandygy öňe sürülse-de, garyplaryň dinlere öz dert-aladalaryny egsiltmek üçin ýapyşandygyny aýdylpdy.

Marks dogry aýdýardy. Adalatsyz günü güýçlileriň guralyna öwrülen din düzgüni üýtgetmäge güýji bolmadyk garyplar üçin elmydama «ylahy adalat» umydyna wekilçilik edip geldi.

Şol sanda döwletleriň merkezindäki dinden tapawutlanýan azatlykçy dini düşündirişleriň garyp-gasarlaryň, ezilenleriň tarapynda güýç tapmagy tötänlik bolup bilermi?

Başgaça aýdanda, döwlet merkezinde ýowuzlaşan günü güýçlileriň

elini güýçlendirýän dini düşünje bilen garyp gatlaklaryň dini düşünjesi hemişe tapawutly bolup geldi.

Şonuň üçin günü güýçli öz bähbidine ýaraýan dini düşünjäni gatlaklaryň arasynda ornaşdyrmak üçin elinden gelenini etdi we dini adalatly, azat düşündirişlerini hemişe basyş astyna aldy. Bir mahalky Anadoly alawylygy bilen güýçli baglanyşyklary bolan Eýran şaýylygynyň arasynda dörän ullakan tapawut eýran şaýylygynyň günü güýçlileriň elinde gurala öwrülenliginden gelip çykmaýan bolsa, onda näme?

Anadoly alawylygy bilen umumylyklary bolan Eýran alawylygynyň (Ehli-Hak) Eýranda dowamly basyş görmegi tötänlik bolmasa gerek. Tähranda «bürenjegini talabalaýyk dakmandygy sebäpli» öldürilen 22 ýaşly ýaş gyz Mahsa Amini-de ýalňyşmasam Ehli-Hak jemgyýetindendi.

Eýranyň merkezinde barha agsaýan dini düşündiriş ýönekeý halkda erkinleşýär, şonuň üçinem basyşa uçraýar.

Şeýle ýagdaýa Watikanyň roluna seredenimizde-de gabat gelýäris.

Watikandan bir mysaly gürrüň bermek isleýärim.

Rim papasy Ioann Pawel II

Rim papasy Ioann aslynda Karol Ýozef Woýtyła atly polşalydy. Ol «Sowuk urşuň» iň gyzyşan ýyllarynda papalyga saýlanyp, katolik Polşany prawoslaw gegemoniýanyň golastyndaky «Gündogar blogyndan» goparyp almagy özüne maksat edindi.

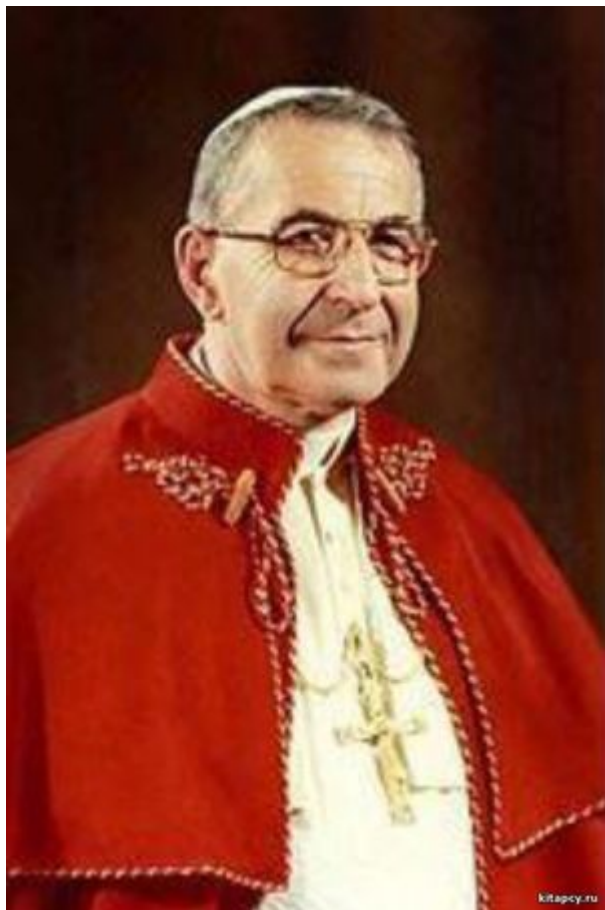
Hakykatdanam onuň döwründe Polşada häkimiýete we Sowet Soýuzyna garşy möwjän nägileligiň katolik agramy güýçlüdi.

Papanyň täsiri diňe Polşa bilenem çäklenmedi, Gündogar Germaniýada kapitalistik dünýä integrasiýalaşmak höweslerine meçew bermekde möhüm rol oynady. Ýugoslaviýadaky katolik horwatlar ondan diýseň täsirlendi...

Ioann Pawel II-niň şol derejä beýgeldilşi dagy hasam täsin.

Aslynda 1978-nji ýylda papalyga Albino Luçani atly italýan popy saýlanypdy, däbe eýerip oňa Ioann Pawel I ady berildi, emma şondan 33 gün geçensoň otagynda öli halda üstünden barylady.

«Ýüreagyrydan» ölendigi aýdylanam bolsa, zäherlenendigi anykdy. Üstesine sud-medisina ekspertizasyny geçirmäge-de rugsat berilmedi.

Rim papasy Ioann Pawel I

Luçani (Ioann Pawel I) Demirgazyk Italiýada sosialistik tradisiýasy bilen tanalýan Murano şäherinde doglupdy, onuň kakasy möwsümlük aýna işçisi bolup işleýärdi.

Luçani Watikanda düýpli üýtgeşmeleri geçirmegiň zerurdygyny öňe sürýärdi, ol Sowet Soýuzy bilenem has ýygjam gatnaşyklary ýola goýmaga meýillidi.

Ioann Pawel I-iň ölüminiň syry anyk belli bolmasa-da, onuň Watikanyň italýan banklaryndaky ummasyz uly baýlygyny ulanyp edilýän korrupsiýany yzarlandygyny we şeýdip hut Watikanyň öz içinde duşman barsyny gazanandygyny bilmeýän ýokdy.

Muňa Gündogar blogy bilen ýakynlaşma meýli-de goşulanda, hut Watikanyň içinden goldanan MRU (CIA) operasiýasy netijesinde ýok edilendigini magat bilse bolýardy.

Şol sebäpli Mehmet Ali Agjanyň Ioann Pawel II-niň janyna kast etmäge eden synanşygyna-da käbirleri tarapyndan Bolgariýanyň üsti bilen gurnalan sowet kontrrazwedkasynyň jogaby hökmünde garalypdy...

Watikanyň dini bilen 70-80-nji ýyllarda Latyn Amerikasyndaky

diktaturalara garşy rewolýusionerleri goldan katolik poplaryň dininiň (meselem, «Azat boluş» teologiyasy) arasyndaky tapawudam diýseň täsin.

Watikan uzak wagtdan bäri şol tapawudyň arasyny ýygymağa dyrjaşýar.

Argentinaly Horhe Mario Bergolýonyň 2013-nji ýylda papalyga saýlanyp Fransisk adyny almagy-da ýöne ýere däl bolsa gerek. Onuň Latyn Amerikada doglan papa we 70-nji ýyllarda Argentinada diktatura garşy urşan rewolýusionerleriň tarapyndaky iki popy alyp gaçyp, öldürdendigi hakda aýdylýar... Watikanyň syrtyny gorjalap başlaýaň welin, nämeler çykanok, şeýle dälmi?

Fransisk

Uzyn gepiň gysgasy, adamzat jemgyýetiniň oturymly durmuşa geçen döwründen bäri dürli formalarda ýüze çykan dinler diňe «din» bolup galmady. Din hemişe syýasat bilen gyzyklanyp geldi.

Häzir Eýrandaky molla režimine we onuň jenaýatçy ahlak polisiýasyna-da, Türkiýede tarykatlaryň ýa-da «jemagatlaryň»

häkimiýet bilen guran ýeňillikli gatnaşyklaryna-da şol penjireden seretmeli bolýarys.

Bize «din» hökmünde hödürlenlen, «kitaba görä toslanan» her düşündirişi adalat süzgüjinden geçip baha bermeli bolýarys.

Meniň özüm-ä «Garyplaryň Taňrysy» bürenjegini talabalaýyk dakynmandygy üçin ýaşajyk gyzyň öldürilmegini islemezmikä diýýän. Halkyň daban azabynyň tarykatlara, «jemagatlara» sowrulmagyny-da, öz adyndan söz sözlän din adamlarynyň aňrybaş markaly gulluk awtoulaglarynda dünýäň hezilini görüp ýörmelerini-de...

Hakan GÜLSEWEN.

@gulsevenhakan

Şenbe, 24.09.2022 ý. Publisistika